

Rønede, den 11.09. 2013

Adoption og forebyggelse

Adoption & Samfunds forslag til forebyggelse og tidlig indsats for adoptivbørn

Adoption drejer sig om at tage et globalt ansvar for børns liv og opvækst, en opgave som Danmark tilsluttede sig i 1997, med underskrivelsen af Haagerkonventionen.

Adoption & Samfund har med glæde noteret, at Annette Vilhelmsen som ny Social-, Børne- og Integrationsminister ønsker en forbyggende indsats for udsatte børn.

Børnene Amy og Masho og deres ulykkelige adoptionshistorier har vist, at adoptivbørn kan være meget udsatte. Omtalen af Amy og "Adoptionens pris" om Masho viste et tydeligt behov for forebyggelse og tidlig indsats for adoptivbørn.

Amy og Masho er begge adopteret fra Etiopien, anbragt udenfor hjemmet, og de er udsatte børn.

Filmen "Adoptionens pris" afslørede et stort behov for forebyggelse og tidlig indsats for adoptivbørn. Filmen dokumenterede behov for en korrekt adoptionsfaglig hjælp og vejledning, når barnet har brug for det. Filmen viste, at det ikke er adoptionskyndige fagpersoner, der inddrages.

Adoptivforældrene skal sikres den nødvendige hjælp og vejledning, efter adoptionen er gennemført, gennem en permanent PAS ordning og gennem etableringen af et Videns- og Formidlingscenter for Adoption.

Disse sager, og meget høj medieopmærksomhed omkring dem, har fået daværende af Social- og Integrationsminister Karen Hækkerup til at begrænse formidlingen fra Etiopien. Herudover har sagerne gjort det meget klart, at vi i Danmark ikke lever op til Haagerkonventionen, og at det er meget nødvendigt at gøre en indsats for at:

1. Sikre etisk og juridisk korrekt formidling af børn til adoption.
2. Sikre tilstrækkelig adoptionsfaglig hjælp kaldet PAS (Post Adoption Service) til adopterede og adoptivfamilier således, at adopterede kan bearbejde deres tab af biologiske forældre, og skabe sund tilknytning i en ny familie.
3. Sikre tilstrækkelig og tilgængelig adoptionsfaglighed i daginstitutioner og skoler, samt blandt fagfolk som psykologer, læger, sundhedsplejersker, pædagoger og lærere.

På Adoption & Samfunds landsmøde oplevede vi interesse og forståelse for ovenstående, både fra Karen Hækkerup og Niels Morre, der er formand for 1.700 kommunalt ansatte psykologer. Derfor foreslår vi følgende:

Adoption & Samfund

v. formand Jens Damkjær, Vestre Fasanvej 53, 8410 Rønede
Tlf. 40 83 41 93 - email: jens.damkjaer@adoption.dk

Punkt 1 - Etisk og juridisk korrekt formidling af børn til adoption

Adoption & Samfund har siden 1971 varetaget adopteredes og adoptivfamiliers interesser i et tæt samarbejde med relevante adoptionsfaglige organisationer, kommuner og folketingets politikere og ministre.

Social og Integrationsminister Karen Hækkerup har bebudet en adoptionsgruppe, der skal undersøge adoptionsområdet og komme med bæredygtige anbefalinger til at håndtere adoption i fremtiden.

Adoption & Samfund stiller gerne op til arbejdet i adoptionsgruppen, da vi vil sikre adoptioner foregår efter gældende internationale regler og på et etisk forsvarligt grundlag.

For os er det altafgørende, at vi kan stole på, at de børn, der kommer til Danmark til adoption, er frigivet til adoption på det højst mulige etiske grundlag og i henhold til gældende internationale konventioner samt reglerne i afdøende landet og i Danmark.

Post Adoption Service og Videns- og Formidlingscenter - overordnet

Danmark har en mangeårig tradition for at modtage børn gennem international adoption. Et typisk barn, der opgives til adoption har mistet sine forældre, været på børnehjem eller plejefamilie, har været mere eller mindre syg, og har skullet bruge mange kræfter på at tilpasse sig en ny familie og dansk kultur.

På trods af denne start på livet peger ny dansk forskning af Mogens Christoffersen SFI (Det Nationale Forskningscenter for Velfærd) på, at børn ved adoption kan opnå øget intelligens, bedre skolefærdigheder og færre adfærdsmæssige problemer, end børn der fx forbliver på børnehjem.

Røde Kors angiver at 34 millioner børn i verden er forældreløse. Ethvert barn, uanset hvor det er født på kloden, der starter livet med at miste sine forældre, starter med psykiske og fysiske udfordringer. Derfor er det væsentligt, at både adoptivforældre, daginstitutioner, skoler, kommuner og fagfolk har det fornødne overskud og den adoptionsfaglige ekspertise der skal til, for at adoptivbarnets traumer kan heles, og adoptivbarnet kan vokse op og få et godt liv som alle andre.

Danmarks tiltrædelse af Haagerkonventionen og regeringsgrundlaget

Haagerkonventionen om international adoption blev indstiftet i 1993 for netop at sikre, at adoptionsformidling bliver gennemført etisk og retsligt korrekt, og at modtagerlande som Danmark stiller de fornødne adoptionsfaglige tilbud kaldet PAS (Post Adoption Service) til rådighed.

Danmark tiltrådte Haagerkonventionen i 1997 som bl.a. indeholder artikel 9, litra C, der tilsiger:

"Centralmyndighederne skal, enten direkte eller gennem offentlige myndigheder eller behørigt godkendte institutioner i deres stat, tage alle passende forholdsregler navnlig med henblik på at fremme udviklingen af adoptionsrådgivning og støtte efter adoptionen i deres respektive stater."

Den nuværende regering angiver i regeringsgrundlaget, at regeringen vil leve op til alle indgåede internationale aftaler. Danmark har pt. ingen faste PAS-tilbud. Dette har store menneskelige og økonomiske omkostninger.

Forskning peger på behov for PAS

- Der er 14,1 % sandsynlighed for at et barn, der er adopteret, vil få ekskluderende specialundervisning, mens der blot er 5,6 % sandsynlighed for, at et ikke-adopteret barn vil få ekskluderende specialundervisning (Krevi 2011)ⁱ.
- Mens 5 % af ikke-adopterede børn født i Danmark fra 1978 til 2005 har været i psykiatrisk behandling, gælder det for 12 % af adoptivbørnene født i samme periode (Merete Laubjerg)ⁱⁱ.
- 4,9 % af alle internationalt adopterede mellem 1988 og 1999 blev på et tidspunkt anbragt uden for hjemmet i årene 1989 til 2004. I samme periode blev 2,4 % biologiske børn af etnisk danske familier på et tidspunkt anbragt udenfor hjemmet (Merete Laubjerg).ⁱⁱⁱ

Ovenstående forskningsresultater peger på, at de nuværende PAS-tilbud ikke er tilstrækkelige i forhold til at sikre børn med adoptivbaggrund en tilstrækkelig god opvækst. Dette har Adoption & Samfund gjort gældende ved et møde med Socialminister Karen Hækkerup den 12. april 2012, og ved en adoptionskonference i Landstingssalen den 19. september 2012 på invitation af Özlem Cekic, med deltagelse af DF, det Konservative Folkeparti, Venstre, det Radikale Venstre, SF og Enhedslisten, samt på landsmødet d. 9. marts 2013, hvor Social- og Integrationsminister Karen Hækkerup deltog sammen med en række af partiernes ordførere.

Adoption & Samfund stiller forslag om et permanent tilbud om adoptionsfaglige samtaler til adopterede og adoptivfamilier, og om oprettelse af et Videns- og Formidlingscenter for Adoption. Forslagene uddybes herunder.

Punkt 2 - Post Adoption Service – en nødvendighed for hele livet. Kan indføres for 10 mio. kr. om året!

På Adoptionskonferencen på Christiansborg den 19. september 2012 gav Adoption & Samfund tilsagn om at beregne udgifterne ved en permanent PAS-ordning (Post Adoption Service) på finansloven. En ordning der erstatter og udvider den for 2012 og 2013 satspuljefinansierede ordning med en permanent model på finansloven, der opfylder Haagerkonventionens bestemmelser om PAS til alle adopterede og deres familier.

Forslaget bygger på en positiv evaluering af et SATS-pulje finansieret PAS-projekt fra 2007 – 2010. Projektet blev evalueret af Rambøll og kan læses på Familieretsafdelingens hjemmeside (http://www.familiestyrelsen.dk/servicenavigation/nyheder/kortnyt/artikel/endelig_evaluering_af_pas_raa_dgivningsprojektet)

De forventede udgifter er nu gjort op. For at tydeliggøre udgifterne er de delt op i 3 aldersgrupper:

ALDERSGRUPPE	2014	2015	2016	2017
1. 5 ÅR EFTER HJEMTAGELSEN (ca. 0-7 år)	3	3	3	3
2. BØRN OG UNGE I SKOLEALDEREN (ca. 7-17 år)	3,5	3,5	3,5	3,5
3. VOKSNE (Fra 18-100 år)	3,5	3,5	3,5	3,5
PAS for alle:	10	10	10	10

Ovennævnte beløb dækker samtlige udgifter til udvikling, rådgivning, administration, transport (rådgivere), supervision og kurser for fagpersoner.

Erfaringen fra gruppe 1 viser, at det tager et stykke tid at få anvendelsen op på fuldt niveau. Det betyder, at den løbende udgift til gruppe 2 og 3 forventes at være ca. 3 mio. kr. i 2014.

Til gengæld vil der for disse grupper være behov for særskilt konceptudvikling, informationskampagner og kurser for "nye" fagpersoner, fx skole- og gymnasielærere og praktiserende læger samt psykologer og terapeuter med forhåndsviden om aldersgruppen, med særlige behov for adoptionsspecifik viden.

Derfor rummer beløbet for 2013 ca. ½ mio. kr. i sådanne etableringsomkostninger for hver af de 2 grupper. Fra 2014 ventes ordningerne at blive fuldt udnyttet.

Antallet af personer i de forskellige grupper er meget forskellige, men behovene ligeså. De anførte tal for adopterede indeholder primært udenlandske fremmedadopterede. Det forudsættes dog, at PAS for alle tages bogstaveligt, hvorfor også danskfødte fremmedadopterede og stedbørnsadopterede skal have adgang til PAS. Udnyttelsesfrekvensen for sidstnævnte grupper ventes dog at være væsentligt lavere, hvorfor nedenstående tal for adopterede primært tager udgangspunkt i antallet af fremmedadopterede af udenlandsk oprindelse.

1. 5 ÅR EFTER HJEMTAGELSEN (ca. 0-7 år) – ca. 2.100 adopterede

Gruppen svarer til den gruppe, der under den nuværende satspuljeordning har adgang til PAS. Satspuljeordningen har en bevilling på 2,5 mio. kr. pr. år og udløber med udgangen af 2013. For at dække et opsparet behov er der i 2013 bevilget ekstra 2 mio. kr. til anvendelse inden årets udgang.

2. Bevillingen tager udgangspunkt i den tidligere forsøgsordning, hvor godt 1100 familier modtog PAS på godt 3 år. Allerede på det første halve år af den nuværende ordning blev der påbegyndt 351 forløb. Derfor er den nuværende bevilling for lille på permanent basis. Det vurderes at gruppens behov kan dækkes for 3 mio. kr. om året, forudsat en brugerbetaling på 100 kr. pr. konsultation som nu.

3. BØRN OG UNGE I SKOLEALDEREN (ca. 7-17 år) – ca. 6.500 adopterede

Gruppen skal dække de børn og unge, der er hjemtaget for mere end 5 år siden og endnu ikke er fyldt 18 år. Behovsfrekvensen for PAS forventes her at være ca. 1/3 af frekvensen for den yngste gruppe, hvilket på sigt alt andet lige vil give samme udgift som for yngste gruppe. I de første år vil frekvensen dog være større, fordi en stor del af familierne i gruppen ikke har haft adgang til PAS tidligere, hvorfor nogle problemer har vokset sig større og mere krævende at løse. Forudsat samme brugerbetaling, som i den yngste gruppe, ventes opgaven at kunne løses for 3,5 mio. kr. om året.

4. VOKSNE (Fra 18-100 år) ca. 20.000 adopterede

Voksengruppen er 3 gange så stor som ungegruppen. Behovsfrekvensen vil være væsentligt mindre end for de øvrige grupper. Til gengæld har adoptionen for nogle af personerne i målgruppen sat dybe spor, der også påvirker relationer til egne samlever og børn.

PAS til voksengruppen forudsætter derfor en særlig ekspertise, som ikke kan dækkes i samme udstrækning af de personer, der kan yde rådgivning til de andre grupper. Rådgivningsforløbene vil typisk være af længere varighed, og der er stor forskel mellem behovene fra de 20-årige til de 30-årige og igen til de endnu ældre.

I dag dækkes nogle af behovene gennem de almen praktiserende lægers henvisning til psykologhjælp. Der kan med støtte fra sygesikringen opnås 12, i enkelte tilfælde 2x12 konsultationer. Mange har større behov. Egenbetalingen for denne ordning var i 2012 380 kr. for første konsultation og 317 for de efterfølgende. Det er problemer som angst og selvmordsforsøg, der dækkes af denne ordning. I praksis er ordningen dog vanskelig tilgængelig for mange, idet kun 2 psykologer i Danmark har ret til at modtage klienter under ordningen. De har begge praksis i Region Hovedstaden.

Hertil kommer, at mange andre adoptionsrelaterede problemer, ikke er dækket af ordningen. Det drejer sig eksempelvis om relationelle problemer i parforhold, misbrug og PTSD. Selv om disse problemer kendt for ikke-adopterede, er de for mange adopterede udløst af forhold, der knytter sig til deres baggrund fra før og under tilværelsen som adopteret, og skal derfor løses specifikt med udgangspunkt heri.

En PAS-ordning for voksne vil derfor være af afgørende betydning for opfyldelse af Haager-konventionens bestemmelser også på dette område. Ordningen forventes at kunne finansieres med de nævnte beløb, forudsat at de nuværende satser for brugerbetaling under sygesikringen også bringes i anvendelse her.

Når PAS sættes ind fra starten og bliver tilgængeligt for adopterede i alle aldre vil det være muligt at foretage en regulering af de nervesystemer, som er uregulerede eller fejlregulerede ved adoptionen. Den dominerende angst vil kunne bringes under kontrol, og det påvirker den adopteredes relationer i resten af livet.

PAS kan afhjælpe og forebygge adoptionsrelaterede psykiske lidelser. Lidelser, som er forbundet med store menneskelige omkostninger, smerte og personlige vanskeligheder igennem hele livet. Undersøgelser viser at den bedst mulige tilgængelighed til hjælp ikke bare er en hjælp til den enkelte, men skaber store samfundsøkonomiske fordele i form af færre støttebehov i skole og institutioner, mindre specialundervisning, færre medicinomkostninger, øget produktivitet og dermed samfundsøkonomiske gevinster.

Vigtigst er selvfølgelig den enkeltes ret til at få den nødvendige professionelle hjælp.

Punkt 3 - Etablering af et Videns- og Formidlingscenter for Adoption

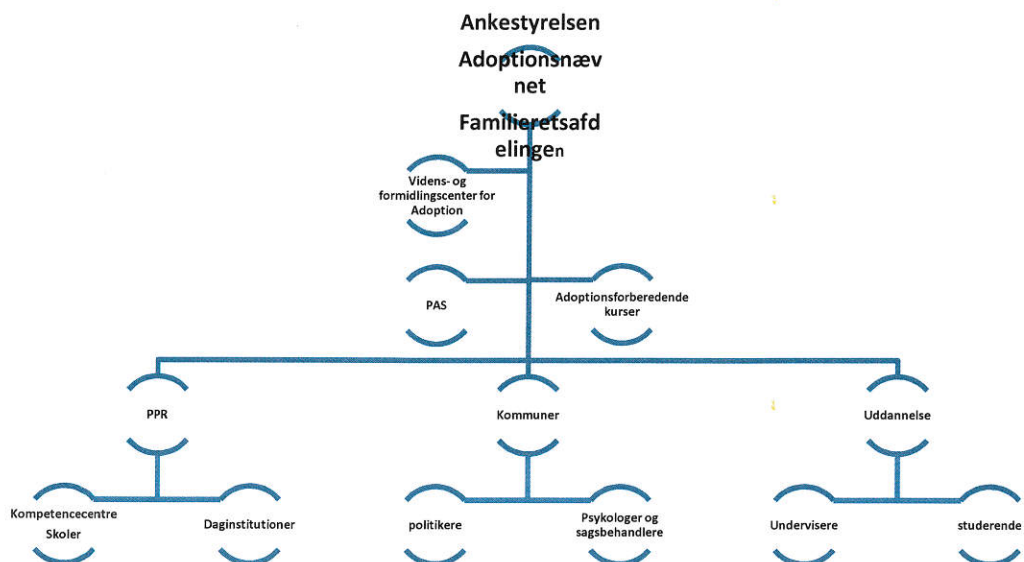
Grundlæggende og kort sagt, skal en tryk tilknytning mellem et barn og omsorgsgivende voksne sikre, at barnets hjerne og nervesystem udvikler sig sundt og robust. Når et barn mister sine biologiske forældre brydes denne tilknytning, og risikoen for en tilknytningsforstyrrelse med heraf følgende psykiske lidelser som personlighedsforstyrrelser, ADHD lignende symptomer, angst, relationsforstyrrelser, øget kriminel adfærd, sproglige udfordringer m.m. øges. Disse udviklingsforstyrrelser er kendt inden for det psykologiske fagområde. Samtidig mangler der dog forskning i, hvordan adoption mere præcist kan påvirke et barns, og særligt skolebørns og teenagers liv og læring.

Vi har i Danmark et velfungerende pædagogisk psykologisk rådgivningssystem i alle kommuner, der betjener daginstitutioner og skoler. Det vil derfor med få midler være muligt, at implementere en forebyggende, behandlende og forskningsbaseret indsats på adoptionsområdet. Dette vil kunne hjælpe adoptivbørns generelle behov for hjælp til at genfinde en tryk barndom, ligesom denne indsats vil kunne forebygge de ekstreme, menneskeligt omkostningsfulde og økonomisk dyre anbringelser udenfor hjemmet, som vi har set med de etiopiske piger Amy og Masho.

Vi forestiller os etablering af et Videns- og Formidlingscenter for Adoption, der har tæt tilknytning til Ankestyrelsens Familieretsafdeling. Her er både det eksisterende PAS-tilbud, og de adoptionsforberedende kurser i dag placeret, dvs. her er allerede opbygget en adoptionsfaglige ekspertise – men den kommer ikke ud til daginstitutioner og skoler, og har derfor kun behandlende og ikke forebyggende karakter.

Vi forestiller os, at alle PPR-rådgivninger skal have mindst én medarbejder, der tilegner sig adoptionsfaglig viden gennem et kursus på Videns- og Formidlingscentret. Vi forestiller os også, at alle kommuner har mindst en psykolog, der arbejder med børnesager, som har et adoptionsfagligt kursus fra Videns- og Formidlingscentret. Vi er i Adoption & Samfund temmeligt overbevidste om, at havde Amys og Mashos adoptivforældre fået en tilstrækkelig adoptionsfaglig hjælp og rådgivning, havde vi aldrig haft en "Amy-sag" eller en "Masho-sag" – og heller ikke haft de dyre udgifter til anbringelser af børnene udenfor deres hjem.

Grafisk kan den adoptionsfaglige struktur anskueliggøres således:

Vi forudsætter at et Videns- og Formidlingscenter for Adoption i første omgang skal placeres på en eksisterende institution. Derved vil nogle fysiske rammer allerede være betalt.

Der er allerede vist interesse for at etablere et samarbejde med Adoption & Samfund om et sådant center og dermed tilbyde lokaler og samarbejde om faciliteter.

Videns- og Formidlingscenter for Adoption vil som sin primære opgave have rådgivning af alle, der har berøring med adoption. Sekundært vil centret henvise til relevante rådgivere.

Centret vil desuden drive en hjemmeside med løbende opdateringer om adoptionsverdenen, links til relevante institutioner og fagpersoner. På sigt er det et ønske, at centret varetager forskning på adoptionsområdet.

Udgifter til etablering og drift

Udgifter til etablering af Videns- og Formidlingscenter for adoption ½ år = 735.300 kr.

Drift af et Videns- og Formidlingscenter for adoption 1 år = 3.535.000 kr.

Udgifter i alt det første 1 ½ år = 4.270.300 kr.

Specifikation af udgifter til etablering

Kontorlokaler + mødelokale (1. år) = 300.000 kr.

Møblement, IT og teknisk udstyr, tlf., etc. = 150.000 kr.

Rådgivning: Juridisk, revision = 60.000 kr.

Forsikring = 50.000 kr.

Udgifter til mødevirksomhed = 75.000 kr.

Transportudgifter = 100.000 kr.

Udgifter til arbejdsgruppe (3 – 5 personer) i etableringsfasen = 200.000 kr.

Diverse udgifter = 100.000 kr.

Specifikation af udgifter til drift af Videns- og Formidlingscenter år 1

Løn fast personale (2 ½) = 1.800.000 kr.

Eksterne konsulenter = 500.000 kr.

Drift af kontorer (lys, varme, el, leje af lokaler, etc.) = 800.000 kr. (anslået)

Revision og anden ekstern rådgivning = 60.000 kr.

Mødevirksomhed = 75.000 kr.

Transport = 100.000 kr.

Deltagelse i konferencer, kurser, netværk, m.v. 200.000 kr.

Indtægtsgivende virksomhed ved Videns- og Formidlingscenter for Adoption

Det er tanken, at der skal være brugerbetaling af et vist omfang fx. ved kurser eksternt og internt, ved køb af ydelser, etc.

Udviklingen indenfor adoption af udenlandske børn viser en tendens hen mod, at børnene er ældre ved hjemtagelsen end tidligere og har særlige behov. Ældre børn betyder børn med en længere traumatisk fortid. Særlige behov (special needs børn) betyder brug for øget viden om adoptivbørns særlige problemstillinger.

Derfor skal adoptivforældre og deres familier, børnehavepædagoger, lærere, personale på uddannelsesinstitutioner og i klubber for børn og unge, sundhedspersonale og alle der har berøring med adoptivbørn have adgang til viden om adoptivbørns særlige vilkår.

Det må hen over de sidste halvandet års mediedebat være klart, at der ikke blot er brug for status quo i forhold til adoptionsfaglig viden og sagsbehandling. Tvært om, der er brug for en øget kvalitet.

Hvis vi kan sikre større viden om adoption blandt det faglige personale og forebygge lignende sager i fremtiden, så er vi parat til at gøre det nødvendige arbejde.

Det må også være lige så klart, at der ikke blot er en etisk menneskelig gevinst ved at etablere en forebyggende indsats gennem PAS og et Videns- og Formidlingscenter for Adoption. Sagt på politikersprog kan det formuleres således:

Fire færre anbringelser af adoptivbørn udenfor hjemmet om året betaler et Videnscenter for Adoption. Så er det gratis. Endnu færre anbringelser giver overskud i kassen.

Opsummering af de økonomiske behov ved Adoption & Samfunds forslag.

Område	Finanslov 2014	Finanslov 2015	Finanslov 2016
2. Post Adoption Service (PAS) for alle	10 mio. kr.	10 mio. kr.	10 mio. kr.
3. Videns- og formidlingscenter for Adoption	4,3 mio. kr.	3,5 mio. kr.	3,5 mio. kr.

På Vegne af Adoption & Samfund

Jens Damkjær, formand

ⁱ Ekskluderende specialundervisning. Hvem får det, og hvilke forskelle er der mellem kommunerne? Udgivet november 2011 af: KREVI – Det Kommunale og Regionale Evalueringsinstitut, Olof Palmes Allé 19, 8200 Århus N, Tlf. 72 26 99 70, post@krevi.dk. Forfatter/e: Martin Bækgaard og Søren Teglgård Jakobsen

ⁱⁱ Merete Laubjerg, Institut for Folkesundhedsvidenskab på Københavns Universitet.

ⁱⁱⁱ Merete Laubjerg, Institut for Folkesundhedsvidenskab på Københavns Universitet